

Stemcomputer groter gevaar dan volmacht

Rop Gonggrijp

Politicooloog Kees Aarts schrijft dat hij het maar merkwaardig vindt dat wij pas twintig jaar na de invoering van de stemcomputer ertegen ageren (Opiniepagina 19 oktober). Verder vindt hij de recente campagne van de stichting 'Wij vertrouwen stemcomputers niet' misplaatst. Volgens hem zijn er ergere bedreigingen voor verkiezingen: stemmen bij volmacht, briefstemmen, internetstemmen en stemmen per telefoon.

Aarts heeft gelijk dat zijn 'ergerre bedreigingen' stuk voor stuk grote risico's met zich meebrengen. Stemmen per internet of per telefoon als vervanging voor stemmen in een stemlokaal zien ook wij beslist niet zitten. En we hebben ook nooit beweerd dat fraude met stembiljetten niet bestaat. Maar zo'n fraude is alleen niet zo makkelijk uitvoerbaar op grote schaal als een fraude met stemcomputers.

Of onze campagne al dan niet misplaatst is, is wel wat serieuzere afwegingen waard dan een wedstrijdje 'mijn bedreiging is groter dan de jouwe'. Maar voor de goede orde: wij hebben onder meer aangetoond dat we, als we dat hadden gewild, de verkiezingsuitslag van Rotterdam naar believen hadden kunnen manipuleren. En dit zonder noemenswaardige kans op ontdekking, tenzij we het heel bont hadden gemaakt. Ik zie niet zo snel hoe kwaadwillenden hetzelfde resultaat zouden kunnen bereiken met volmachten of briefstemmen zonder daarbij vreselijk op te vallen.

Verder blijken de stemcomputers van Nedap onbedoelde radiosignalen uit te zenden die prijsgeven op welke kandidaat er gestemd wordt. Daarnaast zijn er zonder papier in het stemlokaal fundamentele problemen met betrekking tot de controleerbaarheid van de verkiezingsuitslag, zeker in een situatie waarin bedrijven de verkiezingen geheel hebben overgenomen en burgers niet mogen weten hoe de stemmen geteld worden.

De technische gebreken die we geconstateerd hebben zijn bijzonder ernstig. Hoogleraar computerbeveiliging Bart Jacobs sprak van '(technisch) kapot [...] niet meer

gerepareerd kan worden' (Opiniepagina, 11 oktober). De minister heeft niet voor niets een week na onze persconferentie aangekondigd dat voor de komende verkiezingen (overigens volstrekt niet afdoende) noodmaatregelen worden getroffen en dat een speciale commissie met daarin ook technici het hele verkiezingsproces gaat herzien.

De techniek van de huidige stemcomputers schiet tekort en dat komt onder meer doordat de eisen die op dit moment aan stemcomputers worden gesteld, volstrekt niet gaan over bestendigheid tegen manipulatie, maar over schokbestendigheid en de grootte van de knopjes.

Rop Gonggrijp is lid van de stichting 'Wij vertrouwen stemcomputers niet'.

De artikelen van Kees Aarts (Stembiljet ook niet alles, 19 okt.) en Bart Jacobs (Stemcomputer vraagt om fraude, 11 okt.) zijn na te lezen op www.nrc.nl/opinie